

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Збірник наукових праць
Рівненського державного
гуманітарного університету

**Актуальні
проблеми
сучасної
філології**

МОВОЗНАВЧІ СТУДІЇ

Випуск XVIII

*Наукові записки
Рівненського державного
гуманітарного університету*

Рівне–2010

ББК 81 Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету.
А 43 Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії.
4 Вип. 18. – Рівне: РДГУ, 2010. – 265 с.
УДК
811.161.2

У збірнику, присвяченому 70-річчю видатного сучасного вченого-лінгвіста, академіка АН ВШ України, доктора філологічних наук, професора Каленика Федоровича Шульжука, вміщено статті науковців Рівненського державного гуманітарного університету та інших провідних вишів України з актуальних проблем граматичної будови української мови. У полі зору дослідників питання синтаксису, морфології, лексикології, мовної освіти тощо.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів філологічних факультетів, учителів української мови.

Редакційна колегія:

Головний редактор	Шульжук Каленик Федорович, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету, дійсний член Академії наук вищої школи України
Заступник головного редактора	Степанова Ольга Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету

Члени редакційної колегії:

1. **Архангельська А.М.**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри загального мовознавства та славістики Рівненського інституту слов'янознавства Київського славістичного університету.
2. **Вихованець І.Р.**, член-кореспондент НАН України, доктор філологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту української мови НАН України (м. Київ).
3. **Вокальчук Г.М.**, доктор філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету.
4. **Загнітко А.П.**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Донецького національного університету.
5. **Кірілкова Н.В.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету.
6. **Кузьмич О.О.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету.
7. **Мандрик Н.В.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри методики викладання та культури української літератури Рівненського державного гуманітарного університету.
8. **Мірченко М.В.**, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Волинського національного університету імені Лесі Українки.
9. **Тищенко О.В.**, доктор філологічних наук, професор, проректор з наукової роботи Рівненського інституту слов'янознавства Київського славістичного університету.
10. **Шкарбан Т.М.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету.
11. **Шульжук Н.В.**, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри методики викладання та культури української мови Рівненського державного гуманітарного університету.

Упорядник: Степанова О.І.

Друкується за рішенням вченої ради
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 10 від 30.04.2010 р.)

Адреса редакції: 33000, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12. Рівненський державний гуманітарний університет.
(вул. Остафова, 31; кафедра української мови)

чином всі реалії зовнішнього світу виступають у творах авторки дійовими особами, надаючи додаткових характеристик зображуваному, виступають емоційним фоном оповіді: «*приступне гілля*» [4, с. 9]; «*лякливе листя*» [4, с. 9]; «*хитре світло літнього місяця...*» [4, с. 20]; «*нагла гризота...*» [4, с. 23]; «*час ... безголовий...*» [4, с. 52]; «*незагнуздане зло*» [4, с. 76]; «*світ зрадний і блудний... І світ пімстливий*» [4, с. 85]; «*Злодійкуватий місяць*» [4, с. 111]. Загальномова прикметникова метафора теж є засобом створення портретної характеристики, психологічних рис, якісно-часових характеристик, наприклад: «*чорноброві соколи-наречені*» [4, с. 97]; «*горе теменне*» [4, с. 65]; «*сльози криваві*» [4, с. 65]; «*пісне тіло*» [4, с. 23]; «*в'яла Естер*» [4, с. 20]. Як бачимо, оцінний зміст епітетів, виражених прикметниками (інколи складними), мотивується як конкретною сполучуваністю з відповідною означуваною назвою, так і ширшим контекстом.

На підставі здійсненого дослідження можна стверджувати, що у прозі Марії Матіос метафорі як одному із засобів творення художніх образів належить одне з перших місць. Вона дає багатющий матеріал для

вивчення особливостей мовотворчості письменниці. Окремі твори авторки не можуть дати достатнього уявлення про способи і засоби створення метафори, тому існує необхідність подальшого дослідження функціонування цього художнього засобу у прозі письменниці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арістотель. Поетика / Арістотель. – К.: Мистецтво, 1967. – 136 с.
2. Виноградов В. В. Стилистика. Теория поэтической речи. Поэтика / В. В. Виноградов. – М.: Изд-во АН СССР, 1963. – 254 с.
3. Копусь О. А. Перифрази у творах О. Гончара: структурно-семантичний та функціональний аспекти: Автореф. дис. ... к. філол. н. – К.: Ін-т укр. мови, 2001. – 20 с.
4. Матіос Марія. Нація. Одкровення. – Львів: ЛА «Піраміда», 2005. – 176 с.
5. Метафора в языке и тексте / В. Г. Гак, В. Н. Телия, Е. М. Вольф и др.; Отв. ред. В. Н. Телия; АН СССР. Ин-т языкознания. – М.: Наука, 1988.

SUMMARY

This article is about the semantically-syntactical peculiarities of the metaphor as the main feature of Maria Matios' individual style. This article examines the usage of the common linguistic and individual metaphor combinations.

УДК 811.161.2'373.4:001.4

Ольга СТЕПАНОВА

ПРОБЛЕМИ УНОРМУВАННЯ ТА СТАНДАРТИЗАЦІЇ НАУКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

У статті проведено аналіз фрагменту медичної терміносистеми, прогнозовано тенденції подальшого розвитку й шляхи її унормування, уніфікації та стандартизації. Окреслено конкретні рекомендації щодо подальшого унормування наукової термінології.

Ключові слова: термін, терміноодиниці, терміносистема, унормування наукової термінології, терміни-синоніми, терміни-метафори, уніфікація, кодифікація термінологічних систем.

До словникового складу сучасної української мови входять різноманітні шари лексики, які різняться між собою за сферою вживання. Помітне місце в ньому посідає термінологічна лексика, що належить до лексичної підсистеми обмеженого функціонування і має залежний характер відносно загальнолітературного словника.

Однією зі суттєвих особливостей термінології є те, що вона найбільш піддається свідомому творенню в процесі подальшого розвитку термінологічного фонду літературних мов, удосконалення якого дедалі набуває все більшого значення.

У добу сучасного державотворення проблеми української термінології цікавлять не тільки фахівців тієї чи іншої галузі, але й лінгвістів, які впродовж останніх десятиріч інтенсивно досліджують цей шар словника.

Лексика сучасної літературної мови становить досить струнку та надзвичайно розгалужену систему, яка складається з численних підсистем і взаємозв'язаних мікроструктур. В українському мовознавстві були об'єктом системного дослідження біологічна (Л. О. Симоненко), ботанічна (І. Сабадаш, М. М. Фещенко, А. Й. Капська), будівельна (В. С. Марченко), військова (Л. В. Мурашко), дипломатична (Н. М. Поліщук), педагогічна (М. С. Розумейко), політекономічна (Т. І. Панько), друкарська (Е. І. Огар), металургійна (Н. К. Ктитарова, Каховська Н. Ф.) та ряд інших терміносистем.

Актуальним залишається як цілісний, всебічний аналіз певної терміносистеми, так і прогнозування тенденцій подальшого розвитку й шляхів її унормування, уніфікації та стандартизації. Окресленню конкретних

рекомендацій щодо подальшого унормування наукової термінології присвячена наша розвідка. Матеріалом обрано фрагмент медичної терміносистеми.

Процес стандартизації, уніфікації і кодифікації, тенденції унормування галузевої термінології вимагають всебічного вивчення джерел і способів її унормування, особливостей функціонування в науково-теоретичній та науково-практичній сферах [2, с. 116]. Аналіз наукової галузевої літератури свідчить, що певна частина понять підмови різних наук у фахових виданнях репрезентується по-різному, трапляються невдалі кальки з російської, ряд термінів через багатокомпонентність і багатозначність неточно називають поняття, окремі з них характеризуються великою кількістю синонімічних рядів тощо [1, с. 34].

Унормування наукової термінології – складний процес, який найяскравіше простежується на двох рівнях: лексичному і словотвірному.

Медична термінологія – одна із складових усієї терміносистеми. Неточне використання окремих медичних термінів призводить до неправильного вибору курсу лікування, двозначності діагнозу, помилки у виборі ліків, опису окремих хвороб тощо.

Зміни в значенні термінів відбуваються під впливом таких мовних і позамовних чинників, як прогрес певної галузі науки, розвиток словотвірних можливостей термінів, глибше проникнення в природу поняття, збагачення лексики загальнолітературної мови.

Система понять кожної науки, зазвичай, значно ширша, ніж її термінологічне вираження. Така невідповідність призводить до невпинного зростання обсягу наукової термінології: нові поняття потребують відповідного термінологічного закріплення. Разом із тим розвиток окремих галузей науки вимагає постійної конкретизації об'єктів науки і перегляду системи їхніх понять, а отже, і їхнього словесного визначення.

Наприклад, використання слів *госпіталь* і *шпиталь* не тільки в спеціально медичній, але й художньо-популярній літературі. Це слова-синоніми, що походять від латинського *hospitalis*, але запозичені українською мовою через різні мови-посередники. Перше – через голландську та російську, друге – через німецьку та польську, де втратило початкове *ho-*. У сучасній українській мові *госпіталь* уживається на позначення лікарні для військових і є загальноприйнятим: *Коли його [Орлюка] перевезли в тиловий госпіталь, він був уже без пульсу* (О. Довженко).

Шпиталь має таке саме значення, що й *госпіталь*, але сфера його вживання вужча. Це слово фіксуємо здебільшого в художньому стилі: *Пам'ятаєш наш саморобний шпиталь на польському фронті* (В. Підмогильний).

У розмовній практиці літніх людей, носіїв півден-

но-західних говорів, можна почути назву шпиталь, як найменування лікарні. Помітна тенденція активізувати це слово у мові сучасних засобів, де ним часто називають також лікарні для цивільного населення.

Або використання слів *арсен* і *миш'як*. У наукових працях, словниках, популярних виданнях 40–80-х років ХХ ст. спостерігається паралельне функціонування хімічних термінів *арсен* і *миш'як*, що широко використовуються в медицині, особливо в стоматології: *Відомі багаті родовища руд таких металів, як арсен, стихій, кадмій, молибден, уран та ін.* (З підручника); *Газ, добутий випалюванням колчедану, містить деякі домішки, зокрема оксид миш'яку* (З підручника).

Латинська назва *arsenicum* стала базовою для номінації хімічного елемента у термінологічних системах індоєвропейських мов: *arsenis* (англ.), *arsen* (нім.), *arsensis* (фр.), *arsenico* (ісп.), *arszenik* (польськ.), *arzen* (чеськ.), *арсен*, *арсеник* (болг.), *арсеник* (серб.). Термін *миш'як* функціонує тільки в російській мові. Припускають, що ця назва походить від слова *мышь*, оскільки сполуки *арсену* використовували для винищування гризунів.

В українській науці до 30-х років ХХ ст. послідовно послуговувалися терміном *арсен*. Однак він був витіснений у наступні десятиліття російським запозиченням *миш'як*, яке, до речі, за своїми фонетичними особливостями суперечить закономірностям сполучуваності звуків, фонетиці української мови.

Упорядковуючи наукову термінологію відповідно до міжнародних термінологічних систем, фахівці рекомендують уживати назву хімічного елемента *арсен*, а не *миш'як*.

Просте, на перший погляд, завдання звичайного перекладу окремих термінів українською має надзвичайно багато труднощів, що пов'язані з різними мовними чинниками: не враховуються специфічні особливості української мови, оскільки досить часто однакові чи близькі за вимовою і написанням терміни мають різне значення у мовах. Так, у ряді наукових статей не завжди коректно перекладені віддієслівні іменники. Наведемо декілька прикладів з підмови медицини. Так, коли йдеться про різку активізацію (інвазивність) інфекції чи про різкий прояв хвороби, що супроводжується загостренням больових відчуттів, досить часто використовують російський термін *приступ*:

У другу групу віднесено дітей, в яких відмічено такі особливості: 1) тривалість приступу більше 12–14 днів, загострення виникло на фоні гострої респіраторної інфекції, яка на початку приступу супроводжувалася лихоманкою [4, с. 22]. У сучасній українській мові лексема *приступ* має лише два значення: 1) навальний напад війська на ворога, атака; активні дії, спрямовані

проти кого-, чого-н.; 2) можливість входити кудись, відвідувати кого-, що-н. [3, т. 6, с. 423]. Значення, в якому використовується іменник приступ у аналізованому тексті, словниками сучасної української мови не зафіксовано. Очевидно, доцільніше вживати в наведеному контексті термін *напад*.

Неправильними є й деякі утворення віддієслівних похідних іменників чоловічого роду за допомогою нульового суфіксу, які виявляються неконкурентними з девербативами середнього роду в зв'язку з тим, що окремі похідні – стилістично закріплені лексеми, а в певних прикладах вони порушують евфонію української мови. Це простежується при невдалому використанні терміну *забиття* (*забите місце, забита рана*), що іноді вживається у значенні лексеми *забий*:

Електрофорез може бути використаний і для ліквідації наслідків забою головного мозку [4, с. 85]. В українській мові слово *забий* може вживатися в таких словосполученнях: *знати на забій, забій у шахті* (шахтна виробка), тому як медичний термін воно є недоречним і повинно буде замінено на лексему *забиття*.

Неправильним, на нашу думку, є використання в термінологічних текстах медичної підмови слова *частинка* у значенні терміну *частка*:

Іони – електрично заряджені частинки речовини, що утворилися з атомів або атомних груп унаслідок утрати або приєднання до них електронів [4, с. 132]. Оскільки в українській мові іменник *частинка* має значення: «маленька частина, маленький шматочок», то в аналізованому контексті наукового стиля на позначення іонів, атомів і молекул доречніше вживати слово *частка*.

Помилковим є вживання лексеми *зростання* (у значенні – збільшення у розмірах) на місці терміну *зрощення*, який означає «місце приєднання»:

Спондильоз – хронічне дегенеративне-дистрофічне захворювання хребта людини, що характеризується сплюсненням і зрощанням хребців між собою [4, с. 54].

Ад'єктивних термінів в медичній терміносистемі небагато, проте і вони використовуються на сторінках медичних видань на завжди коректно. Так, наприклад, уживання лексем *лікарняний – лікарський – лікарський*. Ці слова походять від різних основ. Лікарняний утворене від *лікарня*, пор.: *лікарняний будинок* (будинок лікарні), *лікарняні палати, стіни* (палати, стіни у лікарні), *лікарняні подруги* (ті, з якими подружилися в лікарні).

Слово *лікарський* утворене від назви професії *лікар*, а тому є нормативним означенням до всього, що пов'язано з цим фахом. Наприклад: *лікарський інструмент* – «належний лікареві», тобто те, чим користується в роботі лікар, *лікарський кабінет* – «у якому лікар

приймає хворих», але *лікувальний факультет* – «де здобувають професію лікаря».

Словосполучення *лікарняний халат і лікарський халат* не тотожні за своїм значенням. Перший – власність лікарні, його видають хворим у тимчасове користування, поки вони перебувають і лікуються в лікарні. Халат, який належить лікареві – *лікарський халат*. Необхідно враховувати значення тих конструкцій при використанні в контексті.

Треба розрізняти наголошення різних за значенням слів, наприклад: *лікарський інструмент* – «належний лікареві» і *лікарський препарат* – «такий, що лікує». Особливо це стосується словосполучення *лікарські трави*. Наголос тут обов'язково повинен бути на другому складі, а не на першому, оскільки *лікарські трави*, тобто ті, що лікують.

Або використання замість прикметника *кров'яний* у текстах медичного спрямування лексем *кривавий і кривний*. Так, російському медичному терміну *кривавий* відповідає український *кривавистий* (хоча в медичній літературі він іноді замінюється нейтральною лексемою *кривавий*).

Слово *кривавий* вживається насамперед у значенні «залитий кров'ю, пов'язаний із пролиттям крові, жорстокий».

Відоме також переносне значення ад'єктиву *кривавий* – «нажитий важкою працею, добутий потом і кров'ю».

Головне значення слова *кривний* – «той, хто має спільних предків». У переносному значенні ця лексема вживається тоді, коли йдеться про явище, яке ґрунтується на духовній близькості, глибоко когось хвилює.

Прикметник *кров'яний* має значно вужчу сферу вживання, насамперед у фаховому значенні: який міститься у крові, виник із крові». Саме цей ад'єктив і використовується в типових контекстах з медичними терміносполученнями: *кров'яний тиск, кров'яне живлення, кров'яні тільця, кров'яна плазма* тощо.

У наукових медичних статтях зустрічаються і помилки граматичного характеру: „Випромінювання спрямувалося на проекцію ШЗ (щитовидної залози). Режим імпульсний. Курс лікування складав 7–14 процедур. Ускладнень після курсу НЛІВ (низькоінтенсивного лазерного випромінювання) не відзначалося. Усі хворі були обстежені в строк до 6 місяців після її завершення [4, с. 22]. Іменник *курс* належить до чоловічого роду, абстракт *випромінювання* – до середнього, тому вони не можуть в контексті замінюватися займенником *її*.

Дієслово *захворіти* в медичній практиці замінюється виразами *хворіти на запалення легенів, хворіти на ангіну* тощо, які мають розмовний відтінок. Лексему *захворіти* звичайно сполучають із знахідним відмінком

іменників – назв хвороб, рідше – назв уражених органів та прийменником *на*: *захворіти на грип*, *захворіти на серце* та ін. Саме такі словосполучення необхідно використовувати в наукових текстах.

У сучасній мовній практиці помітна перевага надається керуванню з прийменником *проти* при терміну імунітет (*імунітет проти хвороб*) іншому сполученню з прийменником *до*: *імунітет до змінної отрути*. Вважаємо, що в першому прикладі чіткіше дотримано вимог наукового стилю.

У фаховій медичній періодиці зустрічається неpravильне уживання загальнонародної лексеми *протяг*. Це неприпустиме для медичної літератури, оскільки слово *протяг* як медичний термін має конкретне значення: „вузько спрямований струм прохолодного або холодного повітря” і не може використовуватися в значенні „під час”. Саме в останньому значенні ця лексема зафіксована в багатьох виданнях:

„Метод полягає у тому, що на шкіру ... проводиться одинична кріоаплікація *на протязі* однієї хвилини” [4, с. 22]. „Аналіз динаміки ... не виявив значних змін *на протязі* усього строку дослідження” [4, с. 23]. „*На протязі* останніх років уявлення про сутність бронхіальної астми значно змінилося” [4, с. 74].

Необхідно проводити чітку межу між використовуваними термінами-синонімами. Так, у медичній літературі запозичені терміни *ішемія*, *лейкоцити* досить часто замінюють термінами *недокрів'я*, *білокрівці*. На нашу думку, термінологічні лексеми *ішемія*, *лейкоцити* достатньо відомі, тому саме вони повинні використовуватися в спеціальних текстах. Слова *недокрів'я*, *білокрівці* є проявом надмірної пуристичної тенденції в українській національній термінології.

Іноді медичні терміни розширюють значення і вживаються в переносному значенні, утворюючи метафори. Полісемія в терміносистемі має свої особливості.

Наприклад, у медицині лексемою *діагноз* називають короткий лікарський висновок про характер і суть

захворювання на підставі всебічного дослідження хворого. Останнім часом це слово вживається в переносному значенні «на підставі певних даних роботи висновок про щось»: *педагогічний діагноз уроку*.

Таких змін набув інший медичний термін *імунізація*, який у медицині означає метод створення штучного імунітету, а в психологічній науці набув переносної семи: «профілактична пропагандистська робота з метою запобігання можливого впливу іншої ідеології»: *імунізація аудиторії*.

Отже, одним з найважливіших критеріїв терміна – жорстока системність у межах однієї термінології, дефінітивність.

Таким чином, проаналізований матеріал свідчить, що медична терміносистема сформована лише в основному своєму корпусі, але постійне зростання попиту на неї, чітке формування державного замовлення ставлять нові завдання перед науковцями-лінгвістами та медичними фахівцями, з-поміж яких актуальними є процеси стандартизації, кодифікації і нормалізації терміноодиниць, що, в свою чергу, вимагає нових наукових підходів, методів, нової методології.

На нашу думку, потрібне централізоване керівництво термінологічною роботою, щоб здійснювати уніфікацію термінів на міжгалузевому рівні. Це, очевидно, призведе до створення національних стандартів терміносистем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кияк Т. Р. До питання про „своє” та „чуже” в українській термінології / Т. Р. Кияк // Мовознавство. – 1994. – № 1. – С. 34–37.
2. Панько Т. І., Кочан І. М., Мацьок Г. П. Українське термінознавство: Підручник / Т. І. Панько, І. М. Кочан, Г. П. Мацьок – Львів : Світ, 1994. – 216 с.
3. Словник української мови: в 11-ти т. / АН УРСР. – К. : Наукова думка, 1970–1980. – Т. 1–11.
4. Український медичний часопис: науково-практичний загально медичний журнал. – 2007. – № 1–4.

SUMMARY

In the article is carried out the analyses of medical term-system, the tendency of future development and ways of creation, validation and standardization. Also we've showed the concehction of development of lexical science.

УДК 81'373.232.1: 001.4

Майя ДЗЮБА

СПЕЦИФІКА ПРОЦЕСУ АПЕЛЯТИВАЦІЇ У СФЕРІ НАУКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

У статті розглянуто особливості процесів переходу власних назв у апелятиви в загальнозживаній мові й термінології, зроблено спробу їх розмежування; уточнено значення терміна ЕПОНІМІЗАЦІЯ.

Ключові слова: власна назва, апелятивація, епонім, епонімізація, термін.

Власні назви займають особливе місце у лексико-

семантичній системі будь-якої мови. У процесі розвитку

ЗМІСТ

Вітаємо з ювілеєм!	3
Труш Т.М. Слово вчителя.....	4
Розділ І. Актуальні проблеми синтаксису	6
Гуйванюк Н.В. Складносурядні речення ускладненої структури	6
Кульбабська О.В. Класифікаційні параметри простого неелементарного речення в синтаксичній концепції К.Ф.Шульжука	11
Кузьмич О.О. Імплицитні елементи в структурі складного речення	15
Шкарбан Т.М. Засоби стислості структури складних конструкцій з однорідною супідрядністю	18
Волощук Р.М. Зовнішні синтаксичні актуалізаційні категорії речення.....	21
Давнюк С.В. Особливості семантики складних сурядно-підрядних конструкцій в українській мові	24
Ричагівська Ю.Є. Типи семантико-синтаксичних відношень у складному реченні віршованого жанру	27
Каленич В.М. Адвербіальні синтаксеми у двоскладних реченнях з одновалентними дієслівними предикативами	32
Щербачук Н.П. Імплицитність – експліцитність синтаксем у простих реченнях-репліках діалогічних єдностей типу питання-відповідь	36
Пітель В.І. Незакінчені речення: проблема синтаксичного аналізу.....	40
Пацаранюк Ю.М. Синтаксичні конвергенції як форма реалізації іронії у структурі речення.....	43
Межов О.Г. Орудний відмінок як основний морфологічний варіант інструментальної синтаксеми.....	46
Роїк О.Ю. Семантична нівеляція порівняльних сполучників у структурі складнопідрядних речень.....	50
Костусяк Н.М. Формально-синтаксичні та комунікативні ознаки знахідного відмінка іменників.....	55
Розділ ІІ. Проблеми мовознавчих теорій.....	60
Загнітко А.П. Сучасні класифікації концептів: теоретичний і прикладний аспекти	60
Архангельська А.М. Еталон та анти-еталон чоловічої краси у дзеркалі української мови	67
Мединська Н.М. Проблема предметних та ознакових слів у сучасній лінгвістиці: семасіологічний аспект.....	71
Воробйова Л.М. Слово та його значення: психолінгвістичний аспект	74
Пальчевська О.С. Просторово-орієнтаційний код в українській фразеології.....	78
Войцешук Л.А. Синергетика мови як вияв її духовної сутності в лінгвофілософських концепціях вітчизняних учених.....	81
Бобрикова Ю.В. Мовні реалії та проблеми перекладу.....	86
Розділ ІІІ. Актуальні питання культури мовлення	90
Єрмоленко С.Я. Культура мови і мовні ідеали суспільства.....	90
Сюта Г.М. Поетичне слово-образ як знак української культури.....	94
Весельська Г.С. Нові явища у функціонування єдналих сполучників в українській літературній мові на початку ХХІ століття	97
Шульжук Н.В. Молодіжний жаргон як лінгвосоціальне явище.....	101
Желязкова В.В. Стилїстичні засоби вираження оцінки у сучасному політичному дискурсі ЗМІ України.....	106
Вокальчук Є.Л. Культурно мовні проблеми спортивного теледискурсу	110
Розділ ІV. Актуальні проблеми лексикології	114
Вокальчук Г.М. Українська індивідуально-авторська неологія та неографія: стан і перспективи	114
Шульга Т.А. Семантико-синтаксичні прийоми створення комізму.....	118
Адах Н.А. Оказіональні іменники зі значенням конкретної предметності в поетичному словнику Василя Барки	121
Гаврилюк Н.В. Особливості еволюції індивідуально-авторської лексичної номінації в поезії неокласиків	124
Тимочко О.Б. Основні тенденції у словотворчій практиці поетів-дисидентів 60-70-х років ХХ ст.	127
Тиха Л.Ю. Метафора Марії Матіос: семантичні типи та синтаксичні особливості їх реалізації (на матеріалі малої прози).....	130

Степанова О.І. Проблеми унормування та стандартизації наукової термінології.....	134
Дзюба М.М. Специфіка процесу апелятивзації у сфері наукової термінології	137
Шевчук Т.Б. Запозичені лексеми на позначення осіб, які займаються фінансово-економічною діяльністю в сучасних засобах масової інформації.....	141
Кірілкова Н.В. Фольклоризми у повістях Миколи Вінграновського	145
Панцьо С.Є., Лісняк Н.І. Складні слова як засіб емотивності у поезії Д. Павличка.....	149
Розділ V. Актуальні питання лінгвістики тексту, історії української мови, топонімики, діалектології.....	153
Сікорська З.С. Прийменникові конструкції як вада професійного мовлення.....	153
Олексієвць Л.С. Функціонально-стилістичні особливості тексту офіційно-ділового стилю	159
Карчевська О.Р. Мовна організація портрета людини в українській прозі 20-30 років ХХ ст. (на матеріалі повістей Б.Антоненко-Давидовича	164
Бибик С.П. Розмовно-діалогічна мова в художній оповіді (на матеріалі творів Григора Тютюнника	167
Мялковська Л.М. Конкретно-чуттєвий компонент у мовотворчості І.Нечуя-Левицького	171
Пітель В.М. Народна етимологія і суміжні мовні явища	175
Мандрик Н.В. Народне розмовне джерело як матеріал художньої творчості в Україні 17-18 ст.	179
Бісовецька Л. А. Відіменний словотвір дієслів за допомогою суфікса <i>-и-</i> в українській мові: історія і сучасність.....	183
Бачкур Р.О. Лінгвістична типологія назв тварин як твірної бази в українській мові.....	187
Каленюк С.О. Топоніми як ваговий шар ономастичного простору у творах Уласа Самчука.....	192
Джочка І.Ф. Лексико-семантична типологія іменників з кількісним значенням (на матеріалі гуцульських говірок).....	195
Кисіль К.С. Семантика номінативних знаків глутонімії (на матеріалі словника «Арго нововижівських кожухарів на Волині» Й.Дзензелівського).....	201
Лавренчук М.В. Питання системного дослідження матеріальної лексики західно-поліських говірок	205
Розділ VI. Актуальні проблеми зіставного мовознавства.....	210
Даниленко Л.І. Становлення лінгвокогнітивної парадигми в чеському мовознавстві.....	210
Погрібна Т.А. Комунікативно-прагматичні особливості чеських народних прикмет	213
Кондзеля О.С. Засоби комізму в польському художньому дискурсі (Katarzyna Grosnowa «Nigdy w zygii!» і «Serce na temblaku»).....	217
Філь О.М. Культурноспецифічні слова у ролі запозичень в етнічних мовних картинах світу (на матеріалі української та польської мов)	222
Семагин Т.С. Реконструкція слів-імен концептів <i>прекрасне/потворне</i> в англійській та українській мовах.....	224
Яскевіч Ю.В. Етимологічний аспект аналізу концепту <i>страх</i> в англійській, українській та французькій мовах	228
Бісовецька Т.В. Реконструкція номінацій соціального статусу людини тематичного поля «Сімейні стосунки».....	232
Дутчак Н.М. Демінутивна семантика у сфері дієслова.....	236
Розділ VII. Актуальні проблеми мовної освіти.....	240
Хом'як І.М. Орфографічна культура писемного мовлення.....	240
Лещенко Г.П. Комунікативні завдання у системі вивчення морфології у 6-7 класах загальноосвітніх шкіл	243
Златів Л.М. Засвоєння основних способів підвищення інформативності тексту студентами-філологами	250
Антончук О.М. Психологічні умови формування орфографічних умінь і навичок в учнів 6-7 класів	254
Ковальчук Н.П. Символіка знаків пунктуації в електронній письмовій мові.....	257

Наукове видання
Збірник наукових праць
Актуальні проблеми сучасної філології
Мовознавчі студії
Випуск XVII

Упорядкування та наукове редагування
Степанова О.І.

Технічний редактор
Литвак А.М.

ББК 81 Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету.
А 43 Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії.
4 Вип. 18. – Рівне: РДГУ, 2010. – 265 с.
УДК
811.161.2

Здано до набору _____ . Підписано до друку _____
Формат 70x100¹/₁₆.
Папір офсетний. Друк на ризографі.
Гарнітура Times New Roman Cyr.
Умовн. друк. арк. 8.0.
Тираж 300 прим. Зам. 57/1.

Видавничі роботи: редакційно-видавничий відділ РДГУ
33000, м. Рівне, вул. С.Бандери, 12.
Рівненський державний гуманітарний університет.
Адреса редакції: м. Рівне, вул. Остафова, 31; кафедра української мови